WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol: Cynllun ar gyfer lles ac iechyd mewn addysg uwch – **Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru**

Blwyddyn archwilio: 2018-19

Dyddiad cyhoeddi: Tachwedd 2019

Cyfeirnod y ddogfen: 1563A2019-20

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol, staff Swyddfa Archwilio Cymru yn cymryd unrhyw gyfrifoldeb nac mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu weithiwr arall yn rhinwedd ei swydd unigol, nac unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.
Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Roedd y tîm gyflawnodd y gwaith yn cynnwys Stephen Lisle a Victoria Roberts.

Cynnwys

Wrth ddatblygu ei agwedd tuag at iechyd a lles, mae Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) yn dangos ymrwymiad i'r egwyddor datblygu cynaliadwy ond mae'n cydnabod yr angen i ymgorffori'r pum ffordd o weithio ymhellach.

Adroddiad cryno

Crynodeb 4

Adroddiad manwl

Rhan Un: Canfyddiadau'r archwiliad 7

Mae CCAUC wedi ymrwymo i feddwl yn y tymor hir er bod y cam yn gynnar yn ei ddatblygiad ac nid oes gan CCAUC gynlluniau cadarn eto i gyflawni a monitro llwyddiant wrth wella iechyd a lles 7

Mae atal problemau gydag iechyd a lles yn ganolog i ddull CCAUC er bod lle i wneud mwy i dargedu achosion sylfaenol materion iechyd a lles 9

Mae CCAUC yn gweithio i ymgorffori'r Ddeddf yn y sefydliad ac mae'n ceisio gweithio gyda phartneriaid, ond gellid gwneud mwy i gysylltu mentrau sy'n ymwneud â lles myfyrwyr 10

Mae CCAUC yn frwd yn gyrru cydweithredu ac mae yna ystod o gamau ymarferol a strategol y gall eu cymryd i adeiladu ar ei berthynas gadarnhaol â phartneriaid 11

Mae CCAUC wedi cynnwys sefydliadau partner wrth gynllunio'r cam ac mae yna rhywfaint o gyfle i gynnwys myfyrwyr ymhellach wrth iddo ddatblygu ei gynlluniau 13

Rhan Dau: Ymateb CCAUC 15

Atodiadau

Atodiad 1: dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio 16

Adroddiad cryno

Crynodeb

Pam ein bod wedi cynnal yr archwiliad

1 Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf) mae'n ofynnol yn statudol i Archwilydd Cyffredinol Cymru archwilio cyrff cyhoeddus i asesu i ba raddau y maent wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod eu hamcanion lles; a chymryd camau i'w cyfarfod.

2 Mae’r Ddeddf yn diffinio’r egwyddor datblygu cynaliadwy fel un sy’n gweithredu mewn modd ‘sy’n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb amharau ar allu cenedlaethau’r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain’.

3 Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu adroddiad ar ei archwiliadau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o leiaf blwyddyn cyn pob etholiad Cynulliad. Rhaid cyhoeddi'r adroddiad cyntaf o'r fath erbyn 2020, cyn etholiad Cynulliad 2021.

4 Ers 2018-19, mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi bod yn cynnal archwiliadau ar draws y 44 corff a gwmpesir gan y Ddeddf i lywio ei adroddiad i'r Cynulliad Cenedlaethol.

5 Ym mis Mai 2018, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei adroddiad, **Myfyrio ar Flwyddyn Un – Sut mae cyrff cyhoeddus wedi ymateb i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (2015).** Daeth i'r casgliad bod cyrff cyhoeddus yn cefnogi egwyddorion y Ddeddf ac yn cymryd camau i newid sut maen nhw'n gweithio.

6 Wrth ddatblygu ein dull o gynnal yr archwiliadau yn ystod 2018-19, gwnaethom ymgysylltu ag ystod o randdeiliaid ac fe wnaethom waith peilot hefyd yn ystod 2017-18. Rydym yn gweithio'n agos gyda Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol.

7 Gan fod y gwaith rhagarweiniol ym mlwyddyn un yn cynnwys ystyried sut roedd cyrff cyhoeddus wedi gosod eu hamcanion lles, prif ffocws y gwaith hwn yw'r ffordd y mae cyrff cyhoeddus yn cymryd camau i gyflawni eu hamcanion lles.

8 Mae'r canfyddiadau yn yr adroddiad hwn yn seiliedig ar waith maes a wnaethom yn ystod y cyfnod rhwng Chwefror a Gorffennaf 2019. Gwnaethom gynnal gweithdy cychwynnol gyda staff Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) ym mis Chwefror 2019, a archwiliodd sut mae pob un o'r pum ffordd o weithio wedi’u rhoi ar waith.

9 Gwnaethom adolygu dogfennau allweddol a chynnal cyfweliadau â staff o CCAUC, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Undeb Cenedlaethol y Myfyrwyr (Cymru), Prifysgolion Cymru, a'r Rhwydwaith Colegau a Phrifysgolion Iach a Chynaliadwy.

10 Mae'r adroddiad hwn yn nodi canfyddiadau ein harchwiliad o ddatblygiad cynllun ar gyfer lles ac iechyd mewn addysg uwch, cam y mae CCAUC yn ei gymryd i gyflawni ei amcanion lles. Mae'r adroddiad hefyd yn nodi ymateb CCAUC i'n canfyddiadau.

Yr hyn a archwiliwyd gennym

11 Mae'n bwysig nodi nad yw CCAUC yn darparu gweithgareddau a gwasanaethau addysg uwch. Ei rôl yw fel ariannwr, rheolydd a dylanwadwr addysg uwch yng Nghymru. Mae CCAUC yn ddarostyngedig i'r Ddeddf, fodd bynnag, nid yw darparwyr addysg uwch yn dod o fewn cwmpas y Ddeddf. Serch hynny, mae CCAUC yn gweithio gyda'r darparwyr i gyflawni disgwyliadau Llywodraeth Cymru ac i'w herio i ystyried y ddeddfwriaeth.

12 Archwiliwyd i ba raddau y mae CCAUC yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu cynllun ar gyfer lles ac iechyd mewn addysg uwch. Roedd CCAUC yn awyddus ein bod yn archwilio maes datblygu polisi a oedd yn ei fabandod oherwydd mai bwriad CCAUC oedd defnyddio'r dysgu o'r archwiliad i lywio ei ddatblygiad polisi a'i weithrediad.

13 Mae CCAUC wedi nodi cynnydd ym mhroffil materion lles ac iechyd meddwl myfyrwyr yn y Deyrnas Unedig, yn ogystal ag agenda cynyddol i gefnogi a gwella iechyd meddwl ar draws pob sector a'r boblogaeth yn gyffredinol.

14 Amlygodd data a gynhwyswyd yn Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol 2018 CCAUC gynnydd o 54% mewn myfyrwyr yn datgan cyflyrau iechyd meddwl rhwng blynyddoedd academaidd 2014/15 a 2016/17. Ar ôl ystyried yr adroddiad hwnnw, gofynnodd Pwyllgor Cyfleoedd a Chyflawniad Myfyrwyr CCAUC i CCAUC ddechrau gwaith a oedd yn canolbwyntio ar les ac iechyd, gan gynnwys iechyd meddwl myfyrwyr.

15 Sbardun arall i CCAUC gymryd y cam hwn yw bod lles ac iechyd mewn addysg uwch yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru. Mae blaenoriaethau gweinidogol ar gyfer CCAUC ar gyfer 2018-19 a 2019-20 yn cynnwys gofyniad i weithio gyda phartneriaid ar amrywiol weithgareddau lles, gyda ffocws penodol ar iechyd meddwl.

16 Gallai CCAUC fod wedi dewis canolbwyntio'n benodol ar iechyd meddwl myfyrwyr. Fodd bynnag, ar ôl ymchwilio i bolisïau a fframweithiau lles presennol, ac ar ôl ymgynghori â sefydliadau partner, dewisodd CCAUC gynllunio dull eang, cyfannol o gefnogi iechyd a lles staff a myfyrwyr mewn addysg uwch.

17 Cam allweddol CCAUC hyd yma fu drafftio ac ymgynghori ar Ddatganiad Polisi ar gyfer lles ac iechyd mewn addysg uwch. Gan sylweddoli nad oes ganddo'r adnoddau i fynd i'r afael â phob maes ar unwaith, sefydlodd CCAUC grŵp tasg a gorffen i lywio ei waith a chytunodd i ddatblygu cynllun gweithredu cychwynnol wedi'i gyd-greu sy'n canolbwyntio ar iechyd meddwl myfyrwyr. Bydd cynlluniau pellach yn dilyn.

18 Dyluniodd CCAUC y cam hwn yn wreiddiol gyda chyllideb o £300,000 i gefnogi'r gwaith. Yn dilyn hynny, cynigiodd Llywodraeth Cymru £2 filiwn arall i danategu'r gwaith hwn. Mae hyn yn gyfle sylweddol ond mae hefyd wedi gorfodi CCAUC i ail ystyried cynlluniau gwreiddiol, gan gynnwys amserlenni a chyflawniadau.

19 Mae'r cam yn parhau i fod yn y cyfnod datblygu cynnar, sy'n rhoi cyfle i'r archwiliad hwn gael effaith gadarnhaol ar y cam wrth iddo fynd yn ei flaen.

20 Er mwyn gweithredu yn unol â’r egwyddor datblygu cynaliadwy, rhaid i gyrff cyhoeddus ystyried y ‘ffyrdd o weithio’ canlynol.

Arddangosyn 1: y ‘pum ffordd o weithio’

Mae’r tabl isod yn nodi’r ‘pum ffordd o weithio’ fel y’u diffinnir yn nogfen **Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015 Llywodraeth Cymru, Yr Hanfodion**.[1]

Pum Ffordd o Weithio
Hirdymor Pwysigrwydd sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr a’r angen am ddiogelu’r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd
Atal Sut y gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.
Integreiddio Ystyried sut gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o’r nodau llesiant, ar bob un o’u hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.
Cydweithio Gallai cydweithredu ag unrhyw berson arall (neu wahanol adrannau yn y corff ei hun) helpu’r corff i fodloni ei amcanion llesiant.
Cynnwys Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni’r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny’n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal maent yn ei gwasanaethu.

21 Canfu ein harchwiliad: **Wrth ddatblygu ei agwedd tuag at iechyd a lles, mae Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) yn dangos ymrwymiad i'r egwyddor datblygu cynaliadwy ond mae'n cydnabod yr angen i ymgorffori'r pum ffordd o weithio ymhellach.**

[1] Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015, Llywodraeth Cymru: Yr Hanfodion, 2015

Adroddiad manwl

Rhan Un: Canfyddiadau’r archwiliad

Mae CCAUC wedi ymrwymo i feddwl yn y tymor hir er bod y cam yn gynnar yn ei ddatblygiad ac nid oes gan CCAUC gynlluniau cadarn eto i gyflawni a monitro llwyddiant wrth wella iechyd a lles

Yr hyn yr oeddem yn edrych amdano

22 Gwnaethom edrych am dystiolaeth o:

- dealltwriaeth drylwyr o anghenion cyfredol a thymor hir a'r heriau a'r cyfleoedd cysylltiedig;
- cynllunio dros amserlen briodol;
- adnoddau'n cael eu dyrannu i sicrhau buddion tymor hir; a
- monitro ac adolygu priodol.

23 Cafodd ein harchwiliad ei lywio hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer yr ‘hirdymor’ yr ydym wedi’u nodi a’u defnyddio fel rhan o’r archwiliad hwn.[2]

Yr hyn a ganfuom

24 Gwnaethom nodi'r cryfderau canlynol:

- gweithred allweddol CCAUC hyd yma yn y cam hwn fu drafftio Datganiad Polisi, a chyhoeddi'r datganiad hwnnw ar gyfer ymgynghoriad. Mae’r Datganiad Polisi yn cynnwys uchelgais amlwg i ‘sicrhau ymrwymiad tymor hir i gynnal lles ac iechyd’. Mae CCAUC wedi ymrwymo i ymgorffori hyn fel maes polisi tymor hir.
- roedd rhai partneriaid yn awyddus i CCAUC ganolbwyntio ei ymdrechion ar gyflawniadau tymor byr yn unig ond mae wedi cydnabod bod angen dull strategol tymor hwy. Mae CCAUC yn gwybod na all gyflawni'r Datganiad Polisi cyfan ar unwaith, felly mae'n cydbwyso anghenion tymor hir a thymor byr trwy ganolbwyntio ar les myfyrwyr ac iechyd meddwl yn y tymor byr ac yna cyflwyno cynlluniau gweithredu eraill a fydd yn dod o dan y Datganiad Polisi.
- cymerodd CCAUC ei amser yn fwriadol i ymgysylltu â phartneriaid yn hytrach na rhuthro. Dewisodd CCAUC wneud hyn oherwydd ei fod yn cydnabod yr angen i sicrhau cefnogaeth ei bartneriaid i wella iechyd a lles myfyrwyr dros y tymor hir.

[2] Gweler Atodiad 1

- mae proses ymgeisio CCAUC yn annog sefydliadau i feddwl sut y bydd mentrau'n cael eu cynnal ar ôl i'r cyllid ddod i ben. Mae CCAUC yn ei gwneud yn ofynnol i gynigwyr gyflwyno strategaethau lles ac iechyd cynaliadwy ac, ar wahân, mae'n ofynnol i'r ceisiadau eu hunain hefyd ddangos cynaliadwyedd.
- dywed y Datganiad Polisi y bydd CCAUC yn adolygu canlyniadau tymor hir ei ddull ac mae CCAUC yn cyd-ariannu prosiect o'r enw Learner Analytics, sydd â'r potensial i gyflawni mesurau lles tymor hir. Nod y prosiect yw casglu data a allai roi rhybudd cynnar o broblemau gydag ymgysylltiad myfyrwyr, megis llai o bresenoldeb mewn darlithoedd, y gellir eu defnyddio o bosibl i nodi ac atal materion iechyd meddwl, a hefyd darparu ffynhonnell ddata ar dueddiadau tymor hir o ran lles.

25 Gwnaethom nodi'r meysydd canlynol i'w gwella:

- mae CCAUC wedi archwilio tueddiadau ym maes iechyd meddwl i geisio deall yr anghenion tymor hir yn well. Fodd bynnag, mae'r data'n gyfyngedig, sydd wedi bod yn rhwystr i CCAUC o ran rhagweld neu ddatblygu amcanestyniadau o sut mae anghenion yn debygol o newid yn y dyfodol. Mae hyn hefyd yn rhwystr i fonitro effeithiolrwydd y gweithredoedd yn y tymor hir.
- mae babandod y cam hwn yn golygu bod ffocws CCAUC hyd yma wedi bod ar les ac iechyd myfyrwyr, gan gynnwys iechyd meddwl, ac nid yw eto wedi edrych ar les ac iechyd staff.
- oherwydd bod y cam yn dal yn ei fabandod, nid yw'r Datganiad Polisi yn cael ei ategu eto gan gynllunio manwl. Nid oes fframwaith cyflenwi eto, ystyriaeth o'r adnoddau sydd eu hangen, diffiniad o sut beth yw llwyddiant nac ymagwedd at fonitro llwyddiant. Mae cerrig milltir wedi'u cynnwys yn y Datganiad Polisi ac mae CCAUC bellach yn dechrau ar y gwaith o fapio ei gamau nesaf ar gyfer cynllunio a chyflawni'r cam.
- nid yw cyllid blwyddyn a ddarperir i CCAUC gan Lywodraeth Cymru yn ffafriol i gynllunio tymor hir. Mae risg na fydd cyfres o brosiectau blwyddyn, unwaith ac am byth yn ymuno i gyflawni'r canlyniadau a ddymunir Fodd bynnag, mae CCAUC wedi ceisio lliniaru'r risgiau hyn trwy gynnig cyllid blwyddyn gyda'r nod o sbarduno camau tymor hwy a thrwy ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau ddatblygu a chyflwyno strategaethau lles cynaliadwy.

Mae atal problemau gydag iechyd a lles yn ganolog i ddull CCAUC er bod lle i wneud mwy i dargedu achosion sylfaenol materion iechyd a lles

Yr hyn yr oeddem yn edrych amdano

26 Gwnaethom edrych am dystiolaeth o:

- dealltwriaeth drylwyr o natur a'r math o broblem y gallai'r cam helpu i'w hatal rhag digwydd neu waethygu;
- adnoddau'n cael eu dyrannu i sicrhau y bydd buddion ataliol yn cael eu darparu; a
- monitro ac adolygu pa mor effeithiol y mae'r cam yn atal problemau rhag digwydd neu waethygu.

27 Cafodd ein harchwiliad ei lywio hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer ‘atal’ yr ydym wedi’u nodi a’u defnyddio fel rhan o’r archwiliad hwn.[3]

Yr hyn a ganfuom

28 Gwnaethom nodi'r cryfderau canlynol:

- mae CCAUC wedi dewis canolbwyntio yn uwch i fyny, gydag agwedd eang, gyfannol tuag at iechyd a lles, er gwaethaf peth pwysau i ganolbwyntio'n gul ar atal hunanladdiadau myfyrwyr.
- mae CCAUC yn ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau sy'n cynnig am gyllid iechyd a lles ddatblygu strategaethau lles ac iechyd ataliol o 2020.
- mae CCAUC wedi darparu cyllid grant i Learner Analytics i greu data rhybuddio cynnar ar faterion yn ymwneud ag ymgysylltu â myfyrwyr a allai roi mewnwelediad i achosion sylfaenol materion iechyd meddwl.
- mae CCAUC yn rhannu arferion gorau rhwng sefydliadau gyda'r nod o atal afiechyd a chefnogi materion lles. Mae gweithredoedd cadarnhaol yn cynnwys digwyddiad bwrdd crwn gyda myfyrwyr, a gynhelir ar y cyd ag NUS Cymru, adroddiad yn cynnwys astudiaethau achos a chynhadledd genedlaethol.

29 Gwnaethom nodi'r meysydd canlynol i'w gwella:

- mae CCAUC wedi adolygu polisïau, fframweithiau a data presennol i geisio deall math, natur ac amlder materion iechyd meddwl ond mae'r data'n gyfyngedig. Mae CCAUC wedi adolygu ymchwil i achosion sylfaenol materion iechyd meddwl ond mae mwy o le i ddefnyddio'r wybodaeth am achosion sylfaenol i dargedu ei weithredoedd.

[3] Gweler Atodiad 1

Mae CCAUC yn gweithio i ymgorffori'r Ddeddf yn y sefydliad ac mae'n ceisio gweithio gyda phartneriaid, ond gellid gwneud mwy i gysylltu mentrau sy'n ymwneud â lles myfyrwyr

Yr hyn yr oeddem yn edrych amdano

30 Gwnaethom edrych am dystiolaeth o ystyried:

- sut y gallai'r cam hwn gyfrannu at y saith nod llesiant cenedlaethol;
- sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion lles a blaenoriaethau ehangach CCAUC;
- sut y bydd cyflwyno'r cam hwn yn effeithio ar amcanion lles cyrff cyhoeddus eraill; a
- CCAUC yn ymgorffori ac yn integreiddio'r Ddeddf yn ei fusnes bob dydd.

31 Cafodd ein harchwiliad ei lywio hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'integreiddio' yr ydym wedi'u nodi a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.[4]

Yr hyn a ganfuom

32 Gwnaethom nodi'r cryfderau canlynol:

- mae CCAUC wedi trosi'r saith nod lles cenedlaethol i'w amcanion lles ei hun. Mae datganiad lles y sefydliad yn cydnabod y bydd alinio ffyrdd CCAUC o weithio gyda'r rhai yn y Ddeddf yn fuddiol i addysg uwch a'r gymdeithas a'r economi ehangach. Mae CCAUC yn ymgorffori'r Ddeddf mewn ffyrdd arferol o weithio (h.y. cynnwys materion Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ei broses Asesu Effaith Cydraddoldeb).
- mae'r cam yn fwyaf perthnasol i ddau o'r saith nod lles (iachach, a mwy cyfartal). Ac mae gan y Datganiad Polisi adran sy'n benodol i'r pum ffordd o weithio.
- mae CCAUC yn ceisio sicrhau cysylltiadau da rhwng y cam a meysydd polisi eraill yn CCAUC. Mae gan y Fforwm Polisi a'r Pwyllgor Cyfleoedd a Chyflawniad Myfyrwyr rolau integreiddio a chynghori allweddol. Mae maint cymedrol CCAUC yn darparu mantais o ran sicrhau integreiddio mewnol.
- nid yw CCAUC yn eistedd ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ond yn adolygu eu gwaith i archwilio aliniad.
- mae CCAUC yn mynychu'r Grŵp Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer cyrff noddedig, sydd wedi mapio amcanion lles partneriaid gyda'r bwriad o godi ymwybyddiaeth o flaenoriaethau pob partner.

[4] Gweler Atodiad 1

33 Gwnaethom nodi'r meysydd canlynol i'w gwella:

- nid yw'r penderfyniad i ddatblygu dull CCAUC o ymdrin ag iechyd a lles wedi'i yrru gan ei amcanion lles. Ymddengys mai'r prif ysgogwr oedd y llythyr cylch gwaith a datblygiadau polisi addysg uwch ehangach y DU. Nid yw hyn o reidrwydd yn broblem ond gallai awgrymu tensiwn rhwng y broses cylch gwaith blynyddol gyda Llywodraeth Cymru ac agwedd CCAUC tuag at benderfynu ar ei nodau tymor hir a'i amcanion lles.
- mae cyfyngiadau gallu wedi cyfrannu at ymgysylltiad cyfyngedig rhwng CCAUC, cyrff y GIG a chynghorau. Felly mae risg na fydd y cam yn cael ei integreiddio â blaenoriaethau a gweithredoedd y cyrff eraill hyn. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod efallai na fydd gan CCAUC y gallu i ymgysylltu â phob corff cyhoeddus.
- mae yna lawer o fframweithiau a mentrau presennol ar gyfer lles mewn addysg uwch felly mae risg gynhenid o ddyblygu neu wrthddweud. Mae CCAUC wedi archwilio'r pethau hyn gyda'r bwriad o sicrhau integreiddio ac alinio â'u Datganiad Polisi. Mae CCAUC hefyd yn cydnabod bod lle i wneud mwy i uno'r mentrau presennol, ac mae'n bwriadu mynd i'r afael â'r mater hwn yn ystod yr ymgynghoriad ar y Datganiad Polisi.
- er bod rhai enghreifftiau o CCAUC yn cyfuno ei waith mewnol sy’n gysylltiedig â’r cam, efallai y bydd lle i integreiddio’n well ar draws swyddogaethau CCAUC ei hun, er enghraifft gall meysydd polisi eraill CCAUC ddarparu llwybr ar gyfer asesu lles a gweithredoedd iechyd sefydliadau.

Mae CCAUC yn frwd yn gyrru cydweithredu ac mae yna ystod o gamau ymarferol a strategol y gall eu cymryd i adeiladu ar ei berthynas gadarnhaol â phartneriaid

Yr hyn yr oeddem yn edrych amdano

34 Gwnaethom edrych am dystiolaeth bod CCAUC:

- wedi ystyried sut y gallai weithio gydag eraill i gyflawni'r cam (i gyflawni ei amcanion lles, neu gynorthwyo corff arall i gyflawni ei amcanion lles);
- yn cydweithredu'n effeithiol i gyflawni'r cam; ac
- yn monitro ac yn adolygu a yw'r cydweithredu yn ei helpu ef neu ei randdeiliaid i gyflawni amcanion lles.

35 Cafodd ein harchwiliad ei lywio hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer ‘cydweithredu’ yr ydym wedi’u nodi a’u defnyddio fel rhan o’r archwiliad hwn.[5]

[5] Gweler Atodiad 1

Yr hyn a ganfuom

36 Gwnaethom nodi'r cryfderau canlynol:

- mae gan CCAUC hanes da o weithio'n dda gyda sefydliadau partner, ar bob lefel, ac mae ei berthnasoedd da yn gyfle clir i gydweithredu'n llwyddiannus yn y dyfodol.
- mae CCAUC yn llwyr gydnabod bod angen cefnogaeth partneriaid arno i gyflawni newid o ystyried ei bellter o ddarpariaeth gwasanaethau.
- er ei bod yn ddyddiau cynnar ar gyfer y cam hwn, mae arwyddion calonogol ynghylch gwir fwriad CCAUC i gydweithio ag ystod dda o bartneriaid.
- y Datganiad Polisi yw dogfen fewnol CCAUC ei hun ond mae CCAUC wedi cyhoeddi'r datganiad ar gyfer ymgynghori â'i bartneriaid.
- mae cydweithredu yn agwedd amlwg a phwysig ar y Datganiad Polisi. Mae'r ddogfen yn rhestru sefydliadau partner a'i nod yw datblygu gweithredoedd wedi'u cyd-greu.

37 Gwnaethom nodi'r meysydd canlynol i'w gwella:

- mae CCAUC yn bwriadu cyd-greu cynllun gweithredu ar gyfer lles ac iechyd, gan gynnwys iechyd meddwl, i gefnogi'r Datganiad Polisi. Er bod y gwaith hwn yn y camau cynnar o hyd, mae risg y bydd yn cael ei ystyried yn ddogfen CCAUC yn hytrach na chynllun wedi'i gyd-greu mewn gwirionedd.
- mae lle i gynyddu ymwybyddiaeth a gweithio gyda phartneriaid wrth weithredu'r Datganiad Polisi a'r cynllun gweithredu ar gyfer lles ac iechyd, gan gynnwys iechyd meddwl, er ein bod yn cydnabod ei bod hi'n ddyddiau cynnar i'r gwaith hwn.
- mae CCAUC wedi gorfod rheoli barn wahanol gan bartneriaid ar sut i fynd i'r afael ag iechyd a lles. Gall esboniad cliriach o gyfyngiadau ac ymresymu CCAUC fod yn ddefnyddiol i sicrhau partneriaid y gwrandewir arnynt.
- mae CCAUC yn cydnabod yr angen i gydweithio â chyrff a chynghorau GIG mewn perthynas â'r cam ond mae gan CCAUC allu cyfyngedig i wneud hyn.
- gallai gwell defnydd o fideo-gynadledda ac amserlennu cyfarfodydd yn well ei gwneud yn ymarferol haws i bartneriaid gydweithredu â CCAUC.
- wrth iddo ddatblygu ei gynllun gweithredu ymhellach, mae CCAUC wedi cydnabod y bydd angen iddo nodi cyfrifoldebau cyflenwi cliriach ar gyfer cyrff partner.

Mae CCAUC wedi cynnwys sefydliadau partner wrth gynllunio'r cam ac mae yna rywfaint o gyfle i gynnwys myfyrwyr ymhellach wrth iddo ddatblygu ei gynlluniau

Yr hyn yr oeddem yn edrych amdano

38 Gwnaethom edrych am dystiolaeth bod CCAUC wedi:

- nodi pwy y mae angen iddo ei gynnwys wrth gynllunio a chyflawni'r cam;
- cynnwys rhanddeiliaid allweddol yn effeithiol wrth gynllunio a chyflawni'r cam;
- defnyddio canlyniadau cyfranogiad i lunio datblygiad a chyflwyniad y cam; a
- ceisio dysgu gwersi a gwella ei ddull o gynnwys eraill.

39 Cafodd ein harchwiliad ei lywio hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'cyfranogiad' yr ydym wedi'u nodi a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.[6]

Yr hyn a ganfuom

40 Gwnaethom nodi'r cryfderau canlynol:

- mae gwaith ar y cyd ag Undeb Cenedlaethol y Myfyrwyr (Cymru) ar ddigwyddiad bord gron iechyd meddwl ym mis Mawrth 2019 wedi rhoi cyfle i CCAUC glywed barn myfyrwyr ar faterion iechyd meddwl, ac ymddengys fod hynny wedi effeithio'n uniongyrchol ar gynllunio CCAUC.
- mae'r Datganiad Polisi yn nodi rhestr o sefydliadau y mae CCAUC yn anelu at weithio gyda nhw a'u cynnwys yn y cam. Mae'r datganiad ar ffurf ddrafft ac mae bellach wedi'i gyhoeddi ar gyfer ymgynghori.
- mae CCAUC yn cynnwys ystod dda o randdeiliaid wrth gynllunio a chynllunio ei weithredoedd ar iechyd a lles.
- gweithiodd CCAUC yn galed i wrando ar grwpiau amrywiol wrth ddatblygu ei ganllawiau ar gyfer cynnig am gyllid.

41 Gwnaethom nodi'r meysydd canlynol i'w gwella:

- efallai y bydd lle i ehangu ac ymestyn cyfranogiad myfyrwyr CCAUC yn y cam, yn enwedig myfyrwyr â materion iechyd meddwl neu les, a myfyrwyr mewn grwpiau 'mewn perygl'. Rydym yn cydnabod bod CCAUC wedi archwilio rhai dulliau o gynnwys myfyrwyr â materion iechyd meddwl ond nid yw wedi dod o hyd i ddull llwyddiannus, sensitif eto. Yn dibynnu ar argaeledd adnoddau, efallai y bydd lle i ymestyn cyfranogiad i grwpiau eraill fel myfyrwyr oed ysgol (myfyrwyr y dyfodol), rhieni a darparwyr trydydd sector.

[6] Gweler Atodiad 1

- efallai y bydd lle i gynnwys myfyrwyr rhan-amser a myfyrwyr y Brifysgol Agored nad ydynt wedi'u cynrychioli'n gynhwysfawr yn y trefniadau cynnwys cyfredol.

Rhan Dau: Ymateb CCAUC

42 Ar ôl gorffen ein gwaith maes gwnaethom gyflwyno ein canfyddiadau i CCAUC mewn gweithdy ym mis Gorffennaf 2019. Yn y gweithdy hwn, dechreuodd CCAUC ystyried ei ymateb i'n canfyddiadau.

43 Ar y cam hwn yn ei ddatblygiad polisi, mae CCAUC wedi dewis canolbwyntio ar y camau allweddol canlynol:

Arddangosyn 2: Ymateb CCAUC i'n canfyddiadau, a chamau gweithredu allweddol

Ffyrdd o weithio	Meysydd ar gyfer gwella	Gweithredoedd CCAUC
Hirdymor	Data a thystiolaeth	Asesu data a thystiolaeth i lywio dadansoddiad o anghenion a gwella monitro ac effeithiolrwydd. Ymhen amser, ehangu'r asesiad o ddata a thystiolaeth i gwmpasu lles ehangach staff yn ogystal â myfyrwyr.
	Prosesau	Datblygu fframwaith cyflawni i gefnogi'r Datganiad Polisi, i gynnwys mesurau llwyddiant a monitro perfformiad.
Atal	Data a thystiolaeth	Asesu data a thystiolaeth iechyd meddwl sy'n gysylltiedig ag AU i lywio datblygiad polisi fel eu bod yn targedu achosion sylfaenol materion iechyd meddwl.
Integreiddio	Partneriaeth	Alinio polisïau ac arferion o ran iechyd a lles ar draws CCAUC a chyrff cyhoeddus eraill.
	Prosesau	Adolygu ymhellach y fframweithiau lles a rhai cysylltiedig ag iechyd sy'n alinio polisi Addysg Uwch wrth osgoi dyblygu neu wrthddweud.
Cydweithio	Partneriaeth	Hyrwyddo a chynnwys partneriaid yn y Datganiad Polisi a chynlluniau gweithredu iechyd meddwl, er mwyn sicrhau cyd-greu dilys, cyfrifoldebau clir a pherchnogaeth ar y cyd.
Cynnwys	Partneriaeth	Cynnwys myfyrwyr, darpar fyfyrwyr a phartïon eraill â diddordeb sydd â phrofiad o les ac iechyd, gan gynnwys iechyd meddwl, mewn datblygiadau polisi.

Atodiad 1

Dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio

Arddangosyn 3: dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio

Mae’r tabl isod yn nodi ‘dangosyddion cadarnhaol’ ar gyfer pob un o’r pum ffordd o weithio yr ydym wedi’u nodi. Nid ydym wedi defnyddio'r dangosyddion fel rhestr wirio. Dylid eu hystyried yn ddangosyddion. Fe wnaethant ein helpu i ddod i gasgliadau ynghylch y graddau y mae corff yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau i gyflawni ei Amcanion Llesiant.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn defnyddio'r ffordd hirdymor o weithio yn llawn?
• Mae dealltwriaeth glir o’r hyn y mae ‘hirdymor’ yn ei olygu yng nghyd-destun y Ddeddf. • Maent wedi dylunio'r cam i gyflawni'r amcan(ion) lles a chyfrannu at eu gweledigaeth hirdymor. • Maent wedi dylunio'r cam i sicrhau buddion tymor byr neu ganolig, sy'n gytbwys â'r effaith dros yr hirdymor (yng nghyd-destun y prosiect). • Maent wedi dylunio'r cam yn seiliedig ar ddealltwriaeth soffistigedig o angen a phwysau cyfredol ac yn y dyfodol, gan gynnwys dadansoddi tueddiadau'r dyfodol. • O ganlyniad, mae dealltwriaeth gynhwysfawr o risgiau a chyfleoedd cyfredol ac yn y dyfodol. • Mae adnoddau wedi'u dyrannu i sicrhau bod buddion tymor hir yn ogystal â thymor byr yn cael eu darparu. • Mae ffocws ar gyflawni canlyniadau, gyda cherrig milltir/camau dilyniant wedi'u nodi lle bydd canlyniadau'n cael eu cyflawni dros y tymor hir. • Maent yn agored i ffyrdd newydd o wneud pethau a allai helpu i sicrhau buddion yn y tymor hwy. • Maent yn gwerthfawrogi deallusrwydd ac yn dilyn dulliau sy'n seiliedig ar dystiolaeth.
Beth fyddai'n dangos bod corff yn defnyddio'r ffordd ataliol o weithio yn llawn?
• Mae'r corff yn ceisio deall achosion sylfaenol problemau fel y gellir mynd i'r afael â chylchoedd negyddol a heriau rhwng cenedlaethau. • Mae'r corff yn gweld heriau o safbwynt y system gyfan, gan gydnabod a gwerthfawrogi'r buddion tymor hir y gallant eu darparu i bobl a lleoedd. • Mae'r corff yn dyrannu adnoddau i gamau ataliol sy'n debygol o gyfrannu at ganlyniadau gwell a defnyddio adnoddau dros y tymor hwy, hyd yn oed lle gallai hyn gyfyngu ar y gallu i ddiwallu rhai anghenion tymor byr. • Mae yna drefniadau gwneud penderfyniadau ac atebolrwydd sy'n cydnabod gwerth gweithredu ataliol ac yn derbyn gostyngiadau tymor byr mewn perfformiad ac adnoddau wrth geisio gwella'r canlyniadau a ragwelir mewn canlyniadau a'r defnydd o adnoddau.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cymryd agwedd 'integredig'?

- Mae unigolion ar bob lefel yn deall eu cyfraniad at gyflawni'r amcanion gweledigaeth a lles.
- Mae unigolion ar bob lefel yn deall yr hyn y mae gwahanol rannau o'r sefydliad yn ei wneud ac yn mynd ati'n rhagweithiol i geisio cyfleoedd i weithio ar draws ffiniau sefydliadol. Mae hyn yn cael ei ailadrodd yn eu gwaith gyda chyrff cyhoeddus eraill.
- Mae unigolion ar bob lefel yn cydnabod dibyniaethau traws-sefydliadol cyflawni'r uchelgais a'r amcanion.
- Mae yna ddiwylliant agored lle mae gwybodaeth yn cael ei rhannu.
- Mae dealltwriaeth ddatblygedig o sut mae'r amcanion lles a'r camau i'w cyflawni yn effeithio ar gyrff eraill y sector cyhoeddus.
- Mae unigolion yn gweithio'n rhagweithiol ar draws ffiniau sefydliadol i gynyddu eu cyfraniad i'r eithaf ar draws y nodau llesiant a lleihau effeithiau negyddol i'r eithaf.
- Mae llywodraethu, strwythurau a phrosesau yn cefnogi hyn, fel y mae ymddygiadau.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cydweithredu'n effeithiol?

- Mae'r corff yn canolbwyntio ar le, cymuned a chanlyniadau yn hytrach na ffiniau sefydliadol.
- Mae gan y corff ddealltwriaeth dda o amcanion partneriaid a'u cyfrifoldebau, sy'n helpu i yrru gweithgaredd cydweithredol.
- Mae gan y corff berthnasoedd cadarnhaol ac aeddfed â rhanddeiliaid, lle rhennir gwybodaeth mewn ffordd agored a thryloyw.
- Mae'r corff yn cydnabod ac yn gwerthfawrogi'r cyfraniadau y gall pob partner eu gwneud.
- Mae'r corff yn ceisio sefydlu prosesau a rennir a ffyrdd o weithio, lle bo hynny'n briodol.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cynnwys pobl yn effeithiol?

- Bod â dealltwriaeth o bwy sydd angen cymryd rhan a pham.
- Myfyrio ar ba mor dda y mae'r anghenion a'r heriau sy'n wynebu'r bobl hynny yn cael eu deall ar hyn o bryd.
- Cydweithio'n gynhyrchiol, gweithio gyda rhanddeiliaid i gynllunio a chyflawni.
- Gweld barn rhanddeiliaid fel ffynhonnell wybodaeth hanfodol a fydd yn helpu i sicrhau gwell canlyniadau.
- Sicrhau bod amrywiaeth lawn y rhanddeiliaid yn cael ei gynrychioli a'u bod yn gallu cymryd rhan.
- Cael perthnasoedd aeddfed ac ymddiriedus gyda'i randdeiliaid lle mae deialog barhaus a rhannu gwybodaeth mewn ffordd agored a thryloyw.
- Sicrhau bod rhanddeiliaid yn deall effaith eu cyfraniad.
- Ceisio adborth gan randdeiliaid allweddol a ddefnyddir i helpu i ddysgu a gwella.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone.: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales
Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru